

Talousvaliokunta
Eduskunta

Viite: Talousvaliokunnan lausuntopyyntö 6.2.2026

Asia: U 74/2025 vp - Valtioneuvoston kirjelmä komission ehdotuksesta Euroopan kilpailukykyrahaston perustamisesta, mukaan lukien puolustusalan tutkimuksen ja innovoinnin erityisohjelma

Suomen Akatemia kiittää mahdollisuudesta lausua eduskunnan talousvaliokunnalle valtioneuvoston kirjelmästä koskien komission ehdotusta Euroopan kilpailukykyrahaston (ECF) perustamiseksi. ECF on osa EU:n monivuotista rahoituskehystä vuosille 2028–2034, ja sen tarkoituksena on yhdistää neljätoista erillistä rahoitusohjelmaa yhdeksi kokonaisuudeksi, joka vahvistaa Euroopan kilpailukykyä, teknologista omavaraisuutta ja strategisia kyvykkyksiä. Valtioneuvoston kirjelmässä todettu linja, jonka mukaan ECF tukee kriittisten teknologioiden kehittämistä ja koko EU:n investointikapasiteetin vahvistamista, on Suomen Akatemian näkökulmasta perusteltu ja ajankohdan vaatimuksiin sopiva.

Suomen Akatemian tukee komission ehdotusta osana laajempaa muutosta, jossa EU pyrkii luomaan tutkimuksesta ja innovaatioista selkeän, saumattoman polun aina perustutkimuksesta teknologiseen skaalaamiseen, investointeihin ja tuotantovalmiuksien rakentamiseen.

Suomen Akatemia tukee valtioneuvoston kirjausta vakaasta ja pitkäjänteisestä rahoituksesta. Akatemia toteaa, että tutkimusjärjestelmän toimivuuden kannalta ratkaisevaa on huolehtia erinomaisuuteen perustuvan tutkimusrahoituksen selkeästä roolista. Lisäksi Akatemia korostaa, että EU:n TKI-politiikan perusta on avoin kilpailu ja laadun ensisijaisuus rahoituspäätöksissä, ja että tämän periaatteen tulee koskea myös Euroopan kilpailukykyrahastoa. Akatemian on helppo yhtyä valtioneuvoston kantaan myös tältä osin.

Komission ehdotuksessa ECF painottuu vahvasti strategisten teknologioiden kehittämiseen. ECF kytkeytyy läheisesti tulevaan tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelmaan FP10:een, erityisesti sen kilpailukykyä ja yhteiskunnallista vaikuttavuutta yhdistävään Pilari II -osioon. Tämä on perusteltua EU:n taloudellisen ja turvallisuuspoliittisen aseman vahvistamiseksi, mutta Akatemia muistuttaa, että teknologinen edelläkävijyys perustuu myös aiempaan perustutkimukseen ja matalan TRL-tason avauksiin. Innovaatioekosysteemi menettää dynaamisuuttaan, mikäli investointien painopiste siirtyy liiaksi soveltavaan kehitykseen ja korkeisiin TRL-tasoihin.

Monialainen perustutkimus, tutkimusinfrastruktuurit ja tutkijalähtöiset avaukset muodostavat koko innovaatioketjun alkupään, jota ilman ECF:n tavoittelemaa teknologista suvereniteettia ei voida saavuttaa.

Suomen Akatemia nostaa esiin myös tarpeen vahvistaa yhteiskuntatieteiden, humanististen alojen ja ympäristöteemojen asemaa. Kuten Akatemian FP10-kannanotossa todetaan, että FP10:n Pilari II on jo nykyisellään hyvin kilpailukykypainotteinen, ja että SSH-alojen sekä ekologisten ja yhteiskunnallisten sisältöjen näkyvyys on jäänyt liian vähäiseksi. ECF:n teknologinen painotussuunta lisää tätä riskiä, mikä puolestaan voi heikentää tutkimusperustaista ymmärrystä teknologisen muutoksen vaikutuksista ja yhteiskunnallisesta hyväksyttävyydestä. Valiokunnan on tärkeää huomioida, että Euroopan kilpailukyky edellyttää myös syvää yhteiskunnallista ja taloudellista analyysia, ei ainoastaan teknologista kehittämistä.

Suomen Akatemia korostaa lopuksi tarvetta vahvaan kansalliseen koordinaatioon ECF:n ja FP10:n valmistelussa. Akatemia toimii Suomen kansallisena yhteyspisteenä useissa puiteohjelman osissa ja edustaa Suomea EU:n komiteoissa. Näiden roolien hyödyntäminen on välttämätöntä, jotta Suomi voi vaikuttaa ECF:n sisältöihin ja varmistaa, että ohjelma tukee suomalaista tutkimusta ja sen innovaatioekosysteemiä täysimääräisesti. Valtioneuvoston kirjelmä korostaa tämän koordinaation tarvetta, ja Akatemia pitää tärkeänä, että yhteistyöministeriöiden koordinaatioresurssit turvataan myös jatkovalmistelussa.

Suomen Akatemia pitää ECF:ää lähtökohtaisesti tervetulleena uudistuksena, joka voi vahvistaa EU:n kilpailukykyä ja investointikykyä merkittävästi. ECF:n toiminnan tulee perustua laatuun ja kilpailuun. ECF:n tulee täydentää FP10:n rakennetta ja toimintaa sekä tukea puiteohjelman roolia eurooppalaisen tieteen ja innovaation perustana. Valtioneuvoston tavoin Akatemia pitää tärkeänä, että ECF ja FP10 muodostavat selkeän, toimivan ja vaikuttavan kokonaisuuden.

Helsingissä 19.2.2026

Floora Ruokonen
Johtaja, vaikuttavuuden ja tiedepolitiikan yksikkö
Suomen Akatemia